

VAN

Han Keijser

Welke boeken lezen advocaten eigenlijk buiten de juridische literatuur, als ze dan nog lezen? Zien ze graag opera, bezoeken ze bioscopen, concerten, galeries? Gaan ze naar toneel? En wat betekent die cultuur voor hen en, misschien voor hun werk? Han Keijser (65, advocaat bij Hekkelman in Nijmegen; gehuwd, drie kinderen) is gefascineerd door de portretkunst.

Jan Pieter Nepveu

journalist

Yousuf Karsh, Pablo Casals

‘Als je geen menselijke betrokkenheid hebt, hou dan maar op, als advocaat en als portretschilder’

“ Portretten moeten een extra dimensie hebben. Laatst was ik bij een bedrijf waar een groot portret hing van de oprichter. Dat hadden ze ergens in China of Japan laten maken. Het was gewoon een nageschilderde foto. Technisch, ambachtelijk was het perfect, maar de extra dimensie ontbrak.

Die dimensie vind je wel bij beroemde kunstenaars. Iemand als Rembrandt heeft schitterende portretten gemaakt. Ik vind het fascinerend hoe je hem op zijn eerste zelfportretten ziet, jong en uitdagend, iemand die de wereld wil veroveren; en hoe hij uiteindelijk op zijn laatste zelfportret staat afgebeeld, als een oude man, getekend door een leven vol succes en tegenslag. Het hele verloop van zijn leven is weergegeven.

Dat zie je ook bij Charley Toorop. Zij schilderde veel zelfportretten en heeft zichzelf als jong meisje en als oude vrouw afgebeeld. Daarin zie je haar hele ontwikkeling. Er zijn natuurlijk mooie portretten gemaakt door veel meer kunstenaars: Vincent van Gogh, Kees van Dongen, Picasso, David Hockney, Carel Willink... Ik kan talloze namen noemen.

Ook zelf schilder ik portretten. Honderden heb ik er gemaakt. Ik portretteer mensen die dat leuk vinden, af en toe in opdracht. Soms zie ik iemand die me mooi lijkt om te schilderen, daar ben ik een beetje op gefocust. Het

maakt deel uit van mijn belangstelling voor portretten in het algemeen.

Portretteren is een speciale vaardigheid. Er zijn veel schilders die geen portretten kunnen maken. Ze zeggen dan dat het niet hoeft te lijken, maar ik vind van wel.

Wat ik heel interessant vind, is de Russische portretkunst. Ik ben meermalen in Rusland geweest. Je hebt in Sint Petersburg en Moskou geweldige verzamelingen van mooie portretten, van alle mogelijke schilders. Het bijzondere is de hoge kwaliteit en de intensiteit, het was kennelijk iets wat heel sterk leefde. In de musea hangen zalen vol met portretten. Ik denk dat de portretkunst zich in Rusland onderscheidde doordat veel schilders zich erin hadden gespecialiseerd. Opmerkelijk is dat die verzamelingen allemaal ophouden in 1917. Veel schilders zijn vermoedelijk na de revolutie uitgeweken.

Je kunt een portret op duizend verschillende manieren maken, en fotografie hoort daar natuurlijk bij. De Armeense fotograaf Yousuf Karsh heeft foto's gemaakt van alle mogelijke mensen: staatslieden, schrijvers, mensen die om welke reden dan ook bekend of beroemd zijn. Bijvoorbeeld de cellist Pablo Casals, die door hem van achteren gefotografeerd is. Je ziet Casals toegewijd met die cello bezig, helemaal daarin opgaan, volledig geconcen-

‘Het geheim van een mens is de extra dimensie die een portret de moeite waard maakt, soms terwijl je de hele persoon niet kent’

treerd. En door de vorm van die man, dat lichaam, dat hoofd, weet je: dit is Pablo Casals. Je hoort als het ware de muziek uit de foto komen. Van Yousuf Karsh is de uitspraak: ‘Within every man and woman a secret is hidden, and as a photographer it is my task to reveal it if I can.’ Dat bijzondere, dat geheim van een mens, is de extra dimensie die een portret de moeite waard maakt, soms zelfs terwijl je de hele persoon niet eens kent. In een van de boeken van Karsh, *Portraits of greatness*, staan 96 mensen die hij gefotografeerd heeft. Mij valt op dat beroemde mensen, zoals Churchill, Kennedy, Albert Schweitzer, veel tijd hebben genomen om te poseren. Dat is eigenlijk heel opmerkelijk. Ze zijn daar uren-, soms dagenlang mee bezig geweest. Kennedy, zo blijkt uit Karsh’

beschrijving van de sessie, ging naar de kapper en liet alles keurig in orde maken. Dus deze mensen vonden het kennelijk zelf ook wel iets hebben. Ik weet niet precies wat hen bewoog. Waren ze zo ijdel dat ze een portret moesten hebben? Natuurlijk, ze werden er voor gevraagd. Maar ze deden mee. Ik ben zelf wel een beetje trots op een schilderij dat ik gemaakt heb van een emeritus hoogleraar. Het hangt in de universiteit van Rotterdam. En op de expositie van schrijvers in de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag, daar hangt ook een schilderij van mij, van *Frans Kusters*. Dat vind ik erg leuk.

Als advocaat werk ik veel met mensen en net als bij een portret gaat het in de advocatuur om het menselijke dat tot expressie komt. De

advocatuur heeft natuurlijk een geweldige diversiteit. De contacten met mensen verschillen naargelang het soort zaken dat je voor hen doet. Ik heb nog wat je noemt een algemene praktijk. Een ondernemingskwestie geeft andere contacten dan een echtscheiding. Bij een echtscheiding zijn de contacten persoonlijker, ben je een vertrouwenspersoon en kun je veel voor iemand betekenen. Je bent altijd dienstverlener, daar hoort menselijke betrokkenheid en belangstelling bij. Ik zou haast zeggen: als je die niet hebt, hou dan maar op, als advocaat en als portretschilder. ”